

PÉCSI L. DÁNIEL

A SZENT KORONA MENEKÍTÉSE ÉS HAZATÉRÉSE

1944–1978

A Szent Korona már az Árpád-házi királyok uralkodásakor azonosult a királyi hatalommal, majd az országgal, a későbbiekben pedig elvált az uralkodó személyétől. Intézményesítését és Jogi Személlyé válását Werbőczy Istvánnak, kora legjelesebb humanista jogtudósának 1514-ben megjelentetett Hármaskönyve (Tripartitum) szentesítette. Ennek megalkotásával, vagyis „*az ország minden jogainak, törvényeinek, bevett és jóváhagyott szokásainak s rendeleteinek egybeszedésével, címekre és fejezetekre osztásával*” II. Ulászló király 1504-ben bízta meg. A Hármaskönyv a három részre szakadt országban az egység szimbóluma lett, amely a jeles mártír történész, Hóman Bálint szerint „*A politikai nemzetet összetartotta, ez a Hármaskönyv legnagyobb érdeme!*”. Werbőczy István ebben a Joggyűjteményben megfogalmazta a Szent Korona-tant, amelynek értelmében a Szent Korona jogi személy, a magyar állameszme megtestesítője. Teste az ország földje, tagjai az ország polgárai, a Szent Korona pedig a Hatalom és a Jog forrása. A Szent Korona és a Koronázási Jelvények az évszázadok során számos viszontagságon mentek keresztül: elrabolták, elzalogosították, külföldön őrizték, elásták és csodával határos módon mindig megmentették. A Szent Korona és a Koronázási Jelvények menekítésének történetével, krónikaszerű ismertetésével igyekszünk bemutatni azt az időszakot, amikor Horthy Miklós kormányzó sikertelen kiugrási kísérlete után Magyar-

ország elvesztette függetlenségét. Hitler birodalmi vezér parancsára a német hadsereg megszállta az országot – és ezzel elkezdődött a Szent Korona és a Koronázási Jelvények több mint harminc éves hányattatása.

KRÓNIKA

1944. MÁRCIUS 19.

Hitler, a III. Birodalom teljhatalmú diktátora elrendelte Magyarország megszállását. A parancsot a Wehrmacht és az SS alakulatai maradéktalanul végrehajtották. Hazánk sem politikai, sem katonai, sem pedig társadalmi szempontból nem volt felkészülve a megszálló német hadsereggel szembeni fegyveres harcra, mert a szükséges katonai erő sem állt rendelkezésre. Magyarország elvesztette függetlenségét!

Négy Menekítési Tervet is kidolgozott a Magyar Kormány a Szent Korona és a Nemzeti Ereklék biztonságba helyezéséért. A sors szeszélyének köszönhetően végül is egy ötödik változat lépett életbe.

1944. OKTÓBER

A megszálló német katonai gépezet leigázta Magyarországot. Ebben a helyzetben Lakatos Géza miniszterelnök, Perényi Zsigmond katolikus vallású, Radvánszky Albert református vallású Országos Koronaőrök és Pajtás Ernő ezredes, a Koronaőrség parancsnoka titkos ta-

lálkozóan jöttek össze. Pajtás Ernő azt javasolta, hogy az eredeti őrzési helyéről egy ideiglenes helyszínre menekítsék a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket.

1944. OKTÓBER 10.

A Titkos Terv értelmében kiemelték a Szent Koronát a ládából és egy bőrből készült zsákba helyezték. Vály ezredes a bő kabátja alatt kivitte az elrejtett Szent Koronát az épületből. Ezután egy vízhatlan ételhordóba helyezték, majd elásták. A Koronaőrség beosztottjai akkor még tudták, hogy egy üres ládát őriznek.

1944. OKTÓBER 15.

Horthy Miklós kormányzó sikertelenül végződött kiugrási kísérletét követően – a németek jóváhagyásával – a nyilasok Szálasi Ferenc nemzetvezetővel átvették a hatalmat. A Koronaőrség ezen az éjszakán a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket kimenekítette az óvóhelyről, és a legnagyobb titokban Veszprémbe, a Magyar Nemzeti Bank szikla-trezorjába szállították. Másnap az SS megszállta a Budai Várat, a magyar őrszemélyzet pedig dezertált.

1944. OKTÓBER 30.

Miután a Budai Várat megszálló németek hatalmi pozícióba segítettek Szálasi Ferencet, aki azonnal bejelentette, hogy az államfői esküjét a Szent Koronára kívánja letenni. Pajtás Ernő ezredes és a koronaőrök lóhalálában visszaszerezték a ládát Veszprémből, kiásták a Szent Koronát, és visszacsempészték az eredeti helyére.

1944. NOVEMBER 4.

A Horthy Miklós kormányzó hatalmát megdöntő és puccsal megragadó Szálasi Ferenc nyilas nemzetvezető a Szent Korona előtt letette hivatalos esküjét. Az esemény a Vár Márványtermében történt, ahova a Szent Koronát őrzési helyéről Perényi Zsigmond Főkoronaőr vitte.

1944. NOVEMBER 7.

A szovjet vörös hadsereg előretörése miatt az ereklyéket ismét Veszprémbe szállították a Magyar Nemzeti Bank óvóhelyére.

A Koronázási Palástot nem menekítették, mert Szálasi Ferenc helyettese, Szöllősi Jenő szakértői vizsgálat céljából visszatartotta, majd egy héttel később személyesen vitte Pannonhalmára, ahol megőrzésre átadta Kelemen Krizosztom főapátnak.

(Magyar Filmhíradó felvétele)

Szálasi Ferenc eskütétele

1944. DECEMBER 6.

Szálasi kizsoltgálói az 1928. évi XXV. törvénycikkre és a fenyegető szovjet veszélyre hivatkozva közölték a koronaőrökkel, hogy a Szent Koronát Kőszegről egy védett helyre szállították. Másnap a Szent Korona Kőszegről a húsz km-re lévő Velembe, egy föld alatti óvóhelyre került.

1945. MÁRCIUS 18.

Amikor Magyarország területének már csak kis része volt a németek és nyilasok kezén, a Koronaőrség a Nemzeti Ereklyékkel ismét visszatért Kőszegre, ahol egy újonnan készült óvóhelyen rejtették el a Szent Koronát. Itt csatlakozott hozzá a Koronázási Palást és a Szent Jobb is.

1945. MÁRCIUS 27.

A Szent Korona és a többi nemzeti ereklye elhagyta Magyarországot. Pajtás Ernő ezredes és a 12 főből álló Koronaőrség egy „Hangya” teherautón előbb a Semmeringen át Mürzstegbe, március 31-én, Húsvét vasárnapján pedig Seebergen át Mariazellbe, a kegytemplomba szállították.

1945. ÁPRILIS 2., 5., 7.

Attersee mellett a Jeszenszky-kastélyban, április 5-én pedig Attersee községben őrizték. Majd április 7-én a koronaőrök Mattseebe érkeztek a teherautóval, egy fürdőkastélyba a Szent Korona, a Koronázási Palást és a Szent Jobb ládáival. A szovjet vörös hadsereg közeledtének hírére a Koronázási Palástot és a Szent Jobbot a helyi plébánosnál helyezték el, majd Pajtás Ernő ezre-

A Magyar Királyi Koronaőrség a Budai Vár udvarán

des és a koronaőrök előkészítették a Nemzeti Ereklék elását. A tótól 100 m-re kiásott több mint 3 m mély gödörbe engedték bele azt az olajos hordót, amelybe előzőleg elrejtették a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket. Mindezt titokban tartották és a továbbiakban úgy tettek, mintha a Szent Korona még mindig saját ládájában lenne a teherautón.

1945. MÁJUS 2., 6.

Pajtás ezredes és a koronaőrök az üres ládával Zellhofba menekültek tovább, ahol jelentkeztek a helyi Missziós Ház főnökénél, priorjánál. Május 6-án a priort megkérték, hogy jelentse Seehamban az Amerikai Parancsnokságon otlétüket. Az amerikaiak a budapesti származású George Granville hadnagyot küldték Pajtás Ernő ezredesért, a 12 koronaőrért, valamint a teherautóért és a Szent Korona ládájáért. Az amerikaiak akkor még nem tudták, hogy a ládában már csak a Koronázási Kard van elhelyezve. Pajtás Ernő ezredes és a koronaőrök hadifogolyként Augsburgba kerültek.

1945. JÚNIUS 27.

A Koronázási Jelvények visszaszolgáltatása érdekében Diplomáciai Jegyzékváltásra került sor a Magyar Külügyminisztérium és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Amerikai Missziója között.

1945. JÚLIUS 24.

Az Amerikai Főhadiszálláson kinyitották a Szent Korona ládáját, amelyben csak a Koronázási Kardot találták. Az egybegyűlt tisztek mindezt dermedten vették tudomásul. Paul Kubala őrnagy rögvest előállította Pajtás Ernő ezredest. A Koronaőrség parancsnoka az ame-

rikai tisztekkal Mattseebe utazott, amely időközben szintén amerikai megszállási terület lett. Kiásták a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket tartalmazó hordót, amelyet Augsburgba szállítottak, hogy az amerikai vezérkari főnök is megtekinthesse. Vándorútja Augsburgból Mannheimbe, onnen Seckenheimbe, majd Heidelbergbe, innen pedig Frankfurtba vezetett (ahova a Főparancsnokság költözött). Ideiglenesen a Szent Koronát a Koronázási Jelvényekkel együtt a Német Nemzeti Bank széfjében helyezték el. Innen később Wiesbadenbe vitték, ahol Kelleher amerikai, Boeckler német művészettörténészek és a magyar Oroszlán Zoltán professzor együttesen vizsgálták meg.

1946. AUGUSZTUS 16.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság Amerikai Missziójának vezetője diplomáciai úton érdeklődött, hogy a Magyar Kormány óhajt-e további intézkedéseket tenni a Koronázási Jelvények Magyarországra történő hazaszállítása érdekében, vagy azokat továbbra is az USA őrizetében kívánja hagyni. A Magyar Koalíciós Kormány elnökének utasítása alapján a Külügyminisztérium továbbra is a Koronázási Jelvények amerikai őrizetben tartását kérte.

1947. JANUÁR

Az Amerikai Kormányzat újabb hivatalos jegyzéket vett át a Magyar Kormánytól, amely ezúttal nyomatékosan kérte a Szent Korona visszaadását. Az amerikaiak a kérelmet elutasították, azzal az érveléssel, hogy nem hadiszákmányként került hozzájuk, hanem a legitim Koronaőrség által további megőrzésre.

1948. SZEPTEMBER

Az amerikai hadsereg Frankfurtból Münchenbe szállította a Szent Koronát – a Koronázási Jelvényekkel együtt – egy múkincsek őrzésére létrehozott központba. Ezután ideszállították a Koronázási Palástot is, így a királyi koronázások szakrális kellékei teljessé váltak. 1949. május elejéig őrizték Münchenben a Magyar Nemzet Szent Ereklýeit, majd ismét Frankfurtba szállították őket, ahol két és fél évet töltöttek a Foreign Exchange Depository pánccéltermében, majd az Európai Haderők Főparancsnokságára kerültek.

1951. ÁPRILIS 9.

Davis amerikai nagykövet közölte Berei Andor külügyminiszter-helyetttel, hogy az Egyesült Államok Kormánya nem tartja alkalmasnak az időpontot arra, hogy a letétbe helyezett Nemzeti Ereklýék további kezeléséről lemondjon, ezért nem kíván további tárgyalásokat folytatni.

1952. SZEPTEMBER

Az Amerikai Külügyminisztérium – a bizonytalan félmegoldások után – hivatalos döntést hozott a Szent Korona és a Koronázási jelvények végleges elhelyezéséről. Dwight David Eisenhower elnök az „Operation Klondike” nevű titkos terv alapján elrendelte, hogy a Magyar Nemzet Ereklýeit a Kentucky Államban lévő Fort Knox katonai erődjébe szállítsák (1953. március).

1953. MÁRCIUS 23.

A Szent Korona, az Országalma, a Jogar, a Koronázási Kard és a Koronázási Palást az amerikai Fort Knox katonai erőd 31. számú kamrájában – a legnagyobb védetségben – elzárásra kerültek. A kamra lelakatolt és lepecsételt ajtajáról a lakatot és a pecsétet csak 1977. december 14-én vágta le az amerikai katonák – magyar szakértők jelenlétében.

A Szent Korona és a Koronázási Jelvények „különleges jogállású tárgyként” 24 évig és 9 hónapig voltak teljes elzártságban!

AMERIKAI ÉS MAGYAR ELŐKÉSZÜLETEK A SZENT KORONA ÉS A KORONÁZÁSI JELVÉNYEK VISSZASZOLGÁLTATÁSÁRÓL (1974–1977)**1975. AUGUSZTUS 1.**

Puja Frigyes külügyminiszter Helsinkiben Henry Kissinger nemzetbiztonsági főtanácsadóval történt találko-

zásakor felvetette az amerikai külügyminiszternek a Szent Korona visszaadásának kérdését, amely „nagy-mértékben javíthatná kétoldalú kapcsolataink légkörét”. Kissinger megígérte, hogy ismételten megvizsgálják az ügyet.

1976. MÁJUS 3.

Magyar kormánydelegáció utazik a tengerentúlra, az amerikai kormány meghívására. Magyar részről jelen volt Szekér Gyula miniszterelnök-helyettes, Nagy János külügyminiszter-helyettes és Esztergályos Ferenc washingtoni nagykövet.

A delegációnak kettős célkitűzése volt: a Szent Korona és a Koronázási Jelvények hazahozatalának felvétele, valamint a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény elvének kívánatos érvényesítése a magyar-amerikai kereskedelmi kapcsolatokban.

1977. AUGUSZTUS 18.

Nagy János külügyminiszter bemutatkozó látogatáson fogadja Kaiser amerikai nagykövetet. A nagykövet közli, Washingtonban döntő stádiumba érkezett a Szent Korona visszaadásával kapcsolatos döntés. Utasítást kapott, hogy kérjen hivatalos választ a magyar féltől két kérdésben: 1. *Amennyiben Carter elnök a korona visszaadása mellett dönt, magyar részről milyen összetételű küldöttség fogadná a Budapestre érkező koronát? Az ő felfogásuk szerint a koronát az amerikai nép adná vissza a magyar népnek, tehát a Szent Koronát hozó és fogadó küldöttségek összetételének is ezt kellene demonstrálnia. Nem maradhatnak ki, de ne is domináljanak a kormányzati tényezők, hanem inkább a társadalmi és egyházi élet képviselői legyenek túlsúlyban.* 2. *A magyar fél hol szándékozik elhelyezni a Szent Koronát és az mennyire lesz hozzáférhető a hazai és a külföldi nagyközönség számára? Ők egészen természetesnek vennék, ha a koronát a Várban helyeznénk el, és a nagyközönség számára szabaddá tennék megtekintését.*

1977. AUGUSZTUS 26.

Nagy János külügyminiszter a következőket közölte a nagykövettel: *Abban az esetben, ha az amerikai fél meghozza a döntését a Szent Korona és a Koronázási Jelvények visszaadására, a Külügyminisztériumok útján megbeszélhetjük a bonyolítás kérdéseit. Az amerikai küldöttség összetételének ismeretében alakítjuk ki a magyar küldöttséget. Továbbá a Szent Korona és a Koronázási Jelvények Budapesten kerülnek elhelyezésre, s lehetővé tesz-*

szük – eredeti szándékainknak megfelelően – a magyar és a külföldi közönség számára azok megtekintését.

Ezt megelőzően az Egyesült Államokban élő magyar emigráció részéről is történtek kezdeményezések a Szent Korona visszaszolgáltatására. Ebben a legaktívabban az Amerikai Magyar Baptista Szövetség vezetője, Haraszi Sándor és magyarországi lelkésztestvére, Almási Mihály vett részt. Billy Graham a hírneves baptista prédikátor barátjának közbenjárását kérte, hogy szíveskedjék az ugyancsak baptista Jimmy Carter elnöknel elérni a fentiekre szóló elnöki rendelet aláírását. Erre Billy Graham történelmi magyarországi látogatása után két nappal kerül sor.

A Nemzeti Ereklék visszajuttatására vonatkozó döntését Jimmy Carter nem politikai, hanem lelkiismereti és erkölcsi okokra hivatkozva hozta meg, tekintettel arra, hogy azok a Magyar Nemzet múltjának és államiságának legfontosabb szimbólumai. Ráadásul ezek távollétét jogos tulajdonosától nem támasztotta alá egyetlen érvényes nemzetközi szerződés sem!

1977. OKTÓBER 1.

Cyrus Vance külügyminiszter felszólalt az ENSZ gyűlésén és hivatalosan bejelentette, hogy az Egyesült Államok kormánya a kétoldalú kapcsolatok további javítása érdekében indítványozza a Szent Korona és a hozzá tartozó Koronázási Jelvények visszaszolgáltatását.

1977. NOVEMBER 4.

A Szent Korona hazahozataláról szóló végső döntés – bár szeptemberben már meghozták – kihirdetésére csak most került sor. A döntés komoly tiltakozást váltott ki. A belpolitikai nyomás miatt az amerikaiak ahhoz a feltételhez kötötték a Nemzeti Ereklék átadását, hogy Magyarország Kormánya mindenki számára hozzáférhető helyen állítsa ki a nagyközönségnek.

1977. DECEMBER 12.

A Ferihegyi repülőtérrel reggel 9 órakor repülőgéppel útnak indult a szakemberekből álló delegáció Párizson keresztül Washingtonba.

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága ugyancsak ezen a napon foglalkozott a Szent Korona és a Koronázási Jelvények visszaadásának előkészítésével. Áttekintették a tennivalókat és megtárgyalták a hét pontban összesített amerikai igényeket.

Nevezetesen azt is, hogy az átadás ünnepélyes keretek között és a nyilvánosság előtt történjék. Az előter-

jesztés utolsó pontja felsorolta az ünnepségre meghívandó személyeket: az Országgyűlés és a Kormány képviselőit, a magyarországi Egyházak vezetőit, a különféle társadalmi, tömegszervezetek tisztségviselőit, valamint a művészeti és kulturális élet jeles képviselőit. A felsorolásból azonban kimaradtak az illegitim Kádár János főtitkár vezette MSZMP kommunista vezetői.

1977. DECEMBER 14.

Reggel 10 órakor a magyar szakembereket a legnagyobb titoktartás mellett légibusszal Louisville-be viték, majd onnan egyenesen a Fort Knox katonai bázisra. Magyar részről jelen volt: Esztergályos Ferenc nagykövet, Kovács Károly tanácsos, dr. Kovács Éva, az MTA főmunkatársa, továbbá és az Iparművészeti Múzeum részéről Szvetnik Joachim ötvösművész-restaurátor. A katonai erődbe addig amerikai állampolgársággal nem rendelkező személy sohasem tehetette be a lábát, ez volt az első történelmi alkalom. Ismeretes, hogy Fort Knoxot 1935–1938 között Franklin Delano Roosevelt elnöksége alatt építették, elsősorban az amerikai aranykészlet megőrzésére.

A 31. számú kamra, ahol a Szent Koronát 1952 márciusa óta őrizték 6x4 m méretű volt. Az amerikai külügyminisztérium magyar felelőse nyitotta ki a vasajtót a magával hozott kulccsal.

A kamrában semmi mást nem tároltak csak a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket. A Koronázási Palást alumíniumtárolóban a kamra hátsó falához volt támasztva.

A tisztviselő beszámolt arról, hogy ezeket az erekléket mindig a legnagyobb őrizettel és vigyázattal kezelték. A láda felnyitása után a láda közepe táján helyezkedett el az erősen megnyomódott doboz, melyet a Szent Koronával együtt 1945-ben a kettévágott benzin hordóban elástak.

A dobozt darabokban szedte ki a washingtoni National Gallery főrestaurátora. Ekkor helyi idő szerint 13.05 óra volt. Szvetnik József ötvös-restaurátor elmondta: „Az első percek elteltével azonnal észrevettük, hogy a vártnál jobb a Szent Korona állaga. Hasonló örömmel vettük tudomásul azt is, hogy a zománcképek sem szenvedtek törest, vagy jelentős sérülést. 10 perc elteltével nagykövetünk kérdő szemekkel tekintett ránk. Ekkor szinte egyszerre hangzott el részünkről, hogy nem fér kétség ahhoz, hogy az eredeti tárggyal állunk szemben. Nagykövetünk mindkettőnk kezét megfogta, hogy örömlükben osztozzék velünk.”

A SZENT KORONA ÉS A KORONÁZÁSI JELVÉNYEK HAZATÉRÉSE (1978–2000)

1978. JANUÁR 5.

A 2. számú (Airforce Two) elnöki különgép hajnalban szállt fel az Andrews katonai támaszpontról, fedélzetén a Szent Koronával, a Koronázási Jelvényekkel és a szakmai delegáció egyes tagjaival. A gép az angliai Mildenhall katonai támaszponton leszállt újratankolás végett. A késő esti órákban 22 órakor – katonai tiszteletadással – leszállt a Ferihegyi repülőtéren a Magyar Nemzeti Erekllyéket szállító repülőgép. A szervezésben kisebb hiba történt, mivel a repülőtérre rendelt zárt teherau-

A Szent Korona hazaérkezése a Ferihegyi repülőtérre

tóba nem fért el a Koronázási Palást tekintélyes méretű alumíniumtokja. Ezért egy nagyobb légtérű járműért kellett küldeni. Még ezen az estén megtörtént a második szakmai átvétel is. Ezután a Nemzeti Erekllyéket rendőrségi kísérettel az Országházba szállították.

1978. JANUÁR 6.

15.30 órakor, az átadási ünnepség kezdetén, Apró Antal, az Országgyűlés elnöke az Országgyűlés Tanács-termében fogadta Őexcellenciája Cyrus Vance urat, az Amerikai Egyesült Államok külügyminiszterét, feleségét és a hivatalos amerikai küldöttség tagjait: Philip M. Kaisert, az USA budapesti nagykövetét, Robert Kinget a Nemzetbiztonsági Tanácsból, Matthew Nimetzet és William H. Luerst, a State Department képviselőit, továbbá négy főt az USA Kongresszusából. Az amerikai magyarság képviseletében Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas professzor, Gombos Zoltán laptulajdonos, Deák István professzor, a Columbia Egyetem Kelet-Európai Intézetének igazgatója vettek részt.

A magyar delegációban jelen volt Lázár György miniszterelnök, Aczél György, Trautmann Rezső kormánytagok, Péter János, Inokai György és Raffai Sarolta, az Országgyűlés három alelnöke, továbbá Szentágotai János, az MTA elnöke, Bartha Tibor református püspök, Lékai László prímás, esztergomi érsek, Héber Imre, a Magyar Izrealiták Országos Képviseletének elnöke, valamint a művészeti élet jeles képviselői, Kodály Zoltánné, Illyés Gyula, Varga Imre szobrászművész, Kocsis Zoltán zongoraművész és még sokan mások.

16 órakor kezdődött az Országház Kupolatermében a Szent Korona és a Koronázási Jelvények visszaadásának ünnepe.

Cyrus Vance külügyminiszter hivatalosan átadja a Szent Koronát az Országgyűlés elnökének

17.30 órakor Losonczi Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke fogadta Őexcellenciája Cyrus Vance urat, az Amerikai Egyesült Államok külügyminiszterét és a hivatalos amerikai küldöttség tagjait a Parlament Munkácsy-termében. 20 órakor Apró Antal, az Országgyűlés elnöke és felesége a Szent Korona és a Koronázási Jelvények visszaadása alkalmából az Amerikai Egyesült Államok küldöttségét és a meghívottakat a Parlament Vadász-termében díszvacsorán látta vendégül.

Az illegitim kommunista hatalom legfőbb birtokosa, Kádár János az MSZMP főtitkára és a Központi Bizottság tagjai – amerikai kérésre – nem vettek részt az átadási ünnepségen. A magyar delegáció több tagja is sírva fakadt. Részlet Cyrus Vance külügyminiszternek a Parlamentben elhangzott beszédéből:

Két évszázad közös történelme során a magyar és az amerikai nép gyakran összekapcsolta sorsát. A függetlenségi háborúban harcoló fiatal köztársaságunk üdvözölte Kovács Mihály ezredest, aki segítette George Washington

tábornok tüzérségének megalapítását és kiképzését, és aki a charlestoni csatában, Dél-Karolinában, életét áldozta az amerikai függetlenségért. (...) Amikor a Köztársaságot szétzúzták, Amerika tárt karokkal üdvözölte a harc legnagyobb hőst, Kossuth Lajost, akit az egész ország tisztelettel fogadott, és aki beszédet intézett az amerikai Kongresszushoz.

E nagy férfiúnak és ideáljainak a hatása ma is érezhető Egyesült Államok-szerte sok városunkban és falunkban és megyénkben, amely az ő büszke nevét viseli. (...) Sohasem volt kétséges, hogy Szent István koronája a magyar nép tulajdona. Az Egyesült Államok kormányának mindig ez volt az álláspontja, amióta megkaptuk a koronát 1945-ben.

Mindig elismertük, hogy a mi szerepünk kizárólag ezen egyedülállóan fontos történelmi ereklye megőrzéséből állt, és büszkeséggel és méltósággal teljesítettük kötelességünket. Úgy hisszük, hogy ennek a történelmi kincsnek, amely közel ezer évig jelentős szerepet játszott a magyar nemzet történetében, Magyarországon kell lennie, hogy az ország népe és az emberek mindenütt becsben tarthassák. A Szent Korona Magyarország nemzeti szellemének és hitének, nemzeti függetlenségének a jelképe.

Elnök úr, nagy öröm és páratlan megtiszteltetés számomra, hogy Carter elnök és az Egyesült Államok népe nevében, amelyet itt az Egyesült Államok Kongresszusának néhány kiváló tagja és más tisztelt és megbecsült amerikai állampolgárok képviselnek, hogy visszaadjam a magyar népnek Szent István koronáját és Magyarország koronázási ékszerét.”

Az átadást követően a Szent Korona és a Koronázási Jelvények hazatérésének tiszteletére a budavári Mátyás-templomban elhangzott Liszt Ferenc Koronázási miséje.

1978. FEBRUÁR 2.

Pozsgay Imre kulturális miniszter Koronabizottságot hozott létre, melynek tagjai voltak: Köpeczi Béla akadémikus, a Bizottság elnöke, Kovács Tibor, a Kulturális Minisztérium múzeumi osztályának vezetője, a Bizottság titkára, Fülep Ferenc, a Nemzeti Múzeum főigazgatója, Györffy György történész, Kádár Zoltán egyetemi tanár, Kovács Éva művészettörténész, az MTA főmunkatársa, László Gyula régészprofesszor, Lovag Zsuzsa, a Nemzeti Múzeum régésze, a Középkori Osztály vezetője, Miklós Pál, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója, Székely György akadémikus és Szvetnik Joachim ötvös-restaurátor.

1978. JANUÁR 31. – FEBRUÁR 5.

A Szent Korona és a Koronázási Jelvények kiállításának első hetében 22 150 látogató tisztelegte a becses Nemzeti Ereklék előtt. A kiállítás második hetében 25 240 belépőt adtak el.

A diákoknak nem kellett belépőt venniük, így a látogatók száma feltehetően ennél 20–25%-kal több volt. A „Kincseskamra” dossziében a látogatók viselkedésére vonatkozó adatok is megszorodtak. Ezek szerint elsősorban az idősebb személyek – főleg nők – a Szent Korona és a Koronázási Jelvények előtt keresztet vetettek és néhányan letérdeltek.

1991. SZEPTEMBER 19.

Vitéz József koronaőr főhadnagy, a Szent Korona menekítésében 1944 végén, 1945 tavaszán részt vett koronaőr törzsőrmester a rendszerváltás után elhatározta, hogy hosszú évtizedek után újra feléleszti a Koronaőrseget. Így a Magyar Királyi Koronaőrseg még élő tagjaival, Kollár Ferencsel, Göndör Sándorral és Vaszari Józseffel létrehozták a Magyar Koronaőrök Egyesületét, amely a Koronaőrseg történelmi és katonai hagyományainak őrzésére és ápolására szerveződött. Az alapító Vitéz József elszántsága mindenképpen kellett ahhoz, hogy az egykori koronaőrök emléke előtt méltán tisztelegjen az utókor.

Kitartásával sikerült azt is elérnie, hogy a háború utáni meghurcoltatásukat rehabilitáció, valamint katonai rendfokozatukban tényleges és posztumusz előléptetés kövesse.

A Koronaőrseg újbóli felállítását nagyban elősegítette a Magyar Koronaőrök Egyesülete, amely elérte, hogy folyamatosan napirenden legyen ez az ügy. Az Egyesület megalakítását követően – elsősorban vitéz Vitéz József végakarátának megfelelően – két évtizedes küzdelem után kiharcolta, hogy a Magyar Honvédség vegye át a Magyar Királyság Jelvényeinek őrzését és védelmét.

1996. AUGUSZTUS 18–20.

Jimmy Carter elnököt és feleségét, Rosalynne asszonyt a Magyar Baptista Egyház és a Jó Pásztor Alapítvány vezetője, dr. Almási Mihály lelkész meghívta Magyarországra. Az egykori elnök baptista lelképásztorként Vácott házakat építtetett szegény családoknak. Szigetszentmiklóson templomot avatott, ahol díszpolgárrá avatták. Itt-tartózkodása alatt feleségével ellátogattak a Nemzeti Múzeumba is, ahol megtekintették a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket.

A SZENT KORONA UTÓÉLETE AZ ORSZÁGHÁZ KUPOLACSARNOKÁBAN (A 2000. ÉVTŐL NAPJAINKIG)

1999. DECEMBER 21.

A Magyar Országgyűlés törvényt fogadott el a Szent Korona és a Koronázási Jelvények végleges elhelyezéséről

A Magyar Koronaőrök Egyesületének alapítója, vitéz Vitéz József az Országházban. Kivételt képezett a Koronázási Palást, amely továbbra is a Nemzeti Múzeum pánclétermében maradt, abban a speciálisan kialakított tárlóban, ahol a szigorú nemzetközi műtárgykörnyezeti előírásoknak megfelelően, a legideálisabb körülmények biztosítása mellett folyamatosan megtekinthető.

2000. JANUÁR 1.

Uralkodónak kijáró tiszteletadással a Nemzeti Múzeumból az Országházba kísérték a Szent Koronát és a Koronázási Jelvényeket, ahol Magyarország mind az öt Közjogi Főméltósága fogadta. A Nemzeti Ereklýeket az Országház Kupolacsarnokában helyezték el, ahol a Koronaőrség állandó felügyelete mellett tiszteleghetnek a látogatók.

A legfőbb öt közjogi méltóság (Orbán Viktor miniszterelnök, Göncz Árpád köztársasági elnök, Áder János házelnök, Dr. Németh János alkotmánybírósi elnök, Dr. Kovács Árpád állami számvevőszéki elnök) tisztelt a Szent Korona és a Koronázási Jelvények előtt.

2000. JÚLIUS 5.

II. János Pál pápa a római Szent Péter téren üzenetet intézett a Magyar Nemzethez, melyben fölszólította a magyarságot, hogy térjen vissza a Szent István király Intelmeiben megfogalmazott elvárásokhoz. Egyúttal a II. Szilveszter pápa által 1000 évvel ezelőtt küldött áldást magyar nyelven ismét megújította: „*Szent István közbenjárására fogadjátok apostoli áldásomat. Dicséretesek a Jézus Krisztus.*” – Ugyanekkor a pápa fogadta és megáldotta a Szent Korona másolatát, melyet a Budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom ministránsai készíttettek és vittek Rómába.

2000. AUGUSZTUS 15.

II. János Pál pápa engedélyt adott arra is, hogy a Magyar Nemzet Szűz Máriát Magyar Királynővé koronázza, amely a Budavári Nagyboldogasszony Plébániatemplomban ezen a napon megtörtént. A Koronázó Szent-

Jimmy Carter elnök és felesége a Nemzeti Múzeumban

misét – Karl Josef Rauber pápai nuncius jelenlétében – Kada Lajos érsek mutatta be. Imájában fölkérte Szűz Máriát, a Magyarok Nagyasszonyát, hogy nyilvánítsa ki királynői hatalmát továbbra is Magyarország fölött.

2001. AUGUSZTUS 15.

Budapestről a Dunán egy feldíszített hajóval a Szent Korona Esztergomba zarándokolt, ahol a Bazilikában több ezer környékbeli és a felvidéki magyar, valamint szlovák hívő lelki megerősödésére közszemlére tették, majd az esti órákban visszazállították az Ország-

A SZENT KORONA MENEKÍTÉSE ÉS HAZATÉRÉSE

házba. Amerre elhaladtak, végig ezrek köszöntötték Budapestig a partokon.

2011. MÁJUS 30.

A Magyar Honvédség állományába tartozó Honvéd Koronaőr-ség – az újraéledő hagyományoknak köszönhetően – ünnepélyes keretek között 66 év után ismét átvette a Szent Korona őrzését az Országház Kupolacsarnokában. A jeles eseményen és az eskütételen – a jogfolytonosság okán – jelen voltak a Magyar Koronaőrök Egyesületének Koronaőrei is.

2012. JANUÁR 1.

Hatályba lépett Magyarország új alkotmánya, amely kiemelten tiszteleg a Magyar Nemzet egységét megjelenítő Szent Korona előtt.

Azóta egy Díszszázad őrzi a Szent Koronát, valamint a köztársasági elnök rezidenciáját, a Sándor-palotát.

Ugyanezen év augusztus 20-ától a Szent Jobb hordozása a Körmeneteken 1944 után ismét a Honvéd Koronaőr-ség feladatai közé tartozik.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bikki István: A korona hazahozatala. „Kincseskamra”. História 2000/5-6.
Borhi László: A magyar–amerikai viszony változásai, História 2004/8.
Katolikus lexikon: Magyar Szent Korona címszava. www.lexikon.katolikus.hu
Rauzs József dr.: Szvetnik Joachim ötvös-restaurátor élete és munkássága. 2008.
Dr. Rosiár László: A honfoglalás emlékezete, 4.4 A Szent korona története a XX. században.
Szekér Gyula miniszterelnök-helyettes visszaemlékezése: A korona hazatérésének előkészítése, História 2004/8.
Vécsey Olivér (Gécsi Zoltán): A magyar korona titokzatos története, Vagabund 2006.
Kozsdi Tamás: A Magyar Korona Könyve. Angyali Menedék Kiadó, 2016.
Glant Tibor: A Szent Korona amerikai kalandja és hazatérése. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2018.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

- A Szent Korona és a Koronázási Jelvények visszaadására érkező amerikai küldöttség programja. 1978. január 5–7. Magyar Országos Levéltár MOL XIX-J-1-j-USA-IV-10-00255-13-1978.
Összefoglaló feljegyzés az Amerikai Egyesült Államok és a Magyar Népköztársaság között a Szent Korona visszaszolgáltatása érdekében kifejtett külügyi lépésekről. Budapest, 1978. www.archivnet.hu
Puja Frigyes bécsi magyar követ levele Sík Endre külügyminiszterhez a Magyar Szent Koronára vonatkozó korábbi dokumentumok összegyűjtéséről. Bécs, 1958. október 1. Szigorúan Titkos! www.archivnet.hu
Vance külügyminiszter beszéde a Parlamentben. 1978. jan. 6. <http://www.natarch.hu/>